Lampaista, susista, opinnollistamisesta ja kirje joulupukille

15.12.2020

Sudet repivät ihmisiä – eri leireihin

Olemme hiljattain kuulleet yltyvää keskustelua Suomen susikannan tilasta, ja yleisöä on ihan viime päivinä suuntaan ja toiseen kuohuttanut mm. tieto viime vuosien trendistä poikkeavasta, sinänsä täysin yksittäisestä susilauman kaatamisen poikkeusluvasta Pohjois-Pohjanmaalle. Aiemmin syksyllä asia sai somekuohunnan lisäksi parlamentaarista poliittista ulottuvuutta, kun poikkeusluvista riippumattoman, ”tavallisen” eli ns. kannanhoidollisen sudenmetsästyksen aloittamista vaativa kansalaisaloite keräsi pikavauhtia tarvittavat allekirjoitukset ja toimitettiin eduskuntaan. Asia liittyy SeAMK Ruoka -yksikön toimialaan tietenkin siten, että kotieläinvahingot ovat yksi merkittävä syy petojen ja ihmisten ristiriitojen – ja lisäksi tarkemmin sanottuna petojen suojelua vaativien ja niiden vähentämistä vaativien ihmisten ristiriitojen taustalla.

MMM:n korvattavaksi päätyneiden, susiin ja muihin kotieläimiin kuin poroihin liittyvien vahinkojen määrä on viime vuosina Suomessa ollut noin kahden sadan tapauksen ja 200 000 euron luokkaa. Yleensä kyse on susien tappamista tai vahingoittamista lampaista. Kokonaisuutena tämä ei kuulosta kestämättömältä, jos korvaukset on kerran asianmukaisesti maksettu, mutta yksittäisen vahingonkärsijän tapauksessa vahingon taloudellinen ja henkinen vaikutus voi olla dramaattinen.

Työn opinnollistamisen malliesimerkki

SeAMK Ruoka -yksikön agrologin tutkinto-ohjelman opetussuunnitelmaan kuuluu tuotantoprosessiin suuntautuvilla Uudet innovaatiot kasvi- ja kotieläintuotannossa –projektityö. Siinä opiskelijat – tällaisille muissakin tutkinto-ohjelmissa esiintyville opintojaksoille tyypilliseen tapaan – ryhmissä tarkastelevat usein tila- tai yritysnäkökulmasta jossakin käytännön tilanteessa uusien toimintamallien kehittämistä. Viime keväänä ohjasin monimuoto-opiskelijoiden Jaakko Alalantelan ja Marjastiina Sorvalin työtä, jossa selvitettiin lammastilojen suojaamista suurpedoilta. Alalantelalla on työ Luonnonvarakeskuksen, Suomen riistakeskuksen, Metsähallituksen, Poliisin ja Suomen luonnonsuojeluliiton SusiLife-hankkeessa, jossa pyritään etsimään keinoja suden ja ihmisen rinnakkaiselon helpottamiseksi. Kyseessä on siis malliesimerkki työn opinnollistamisesta, jossa opinnoissa syntyvä materiaali on suoraan hyödynnettävissä työelämän tarpeisiin tai päinvastoin.

”Susi ja karitsa käyvät yhdessä laitumella”

Ottamatta tässä kantaa susikannan arvioinnin onnistumiseen ja kannan todelliseen kokoon, josta suurimmat erimielisyydet ovat, on selvää, että konflikteja on viime aikoina syntynyt enenevässä määrin ja että kun joka tapauksessa ainakin joissakin osissa maata susikanta tulee olemaan havaittavalla tasolla jatkossakin, joudutaan keinoja miettimään. Olipa susia ”liikaa” tai ”liian vähän”, asiaan on kiinnitettävä huomiota ja jotain on tehtävä. Uudet innovaatiot -projekti tehtiin pääsiäisen aikoihin, jolloin lampaatkin ovat enemmän mielessä, mutta näin joulun alla tulee mieleen ideaali väliotsikon mukaisesta rinnakkaiselosta. Toisaalta lienee myönnettävä sen epärealistisuus tässä maallisessa ulottuvuudessa, jossa kotieläintuotantoa harjoitamme. Edellä mainitussa projektityössä keskityttiinkin lähinnä nykyisiin ja tuleviin mahdollisuuksiin pitää pedot ulkona lampaiden laitumilta. Luomutuotannon lisääntyminen, maisemanhoidon vaatimukset ja eläintuotannon imagonvaaliminen saattavat vielä entisestään lisätä lampaiden laiduntamisen roolia, joten ratkaisuksi ei kelpaa vain eläinten kasvattaminen turvassa sisätiloissa.

Aitoja, koiria ja innovatiivisia karkotteita – ja arvattava lopputoteama

Tunnettu ja periaatteessa toimiva, mutta suhteellisen kallis ja työläs keino suojaamiseen on oikein tehty sähköistetty petoaita. Lampaiden tapauksessa aitaaminen on joka tapauksessa tehtävä varsin huolella, koska ne eivät pienikokoisina ja varsin ketterinä eläiminä helposti pysy kovin yksinkertaisissa aidoissa. Silti kunnollisen petoaidan rakentaminen on merkittävä lisäkustannus, johon tosin voi olla tietyin ehdoin tukea saatavissa. Myös ns. laumanvartijakoirien käyttö on saanut suosiota ja voi ilmeisesti olla toimiva ratkaisu niille, joille se muuten sopii.

Opiskelijoiden projektissa innovoitiin mm. haju- ja äänikarkotteita sekä nopeita ja edullisia keinoja olemassaolevien aitojen muokkaamiseen paremmin sudenpitäviksi. Osa ratkaisuehdotuksista hyödyntää myös kehittyneempää teknologiaa, kuten lampaiden liikkeisiin perustuvat hälytysjärjestelmät tai susien paikanninpannoitusten hyödyntäminen, edelleenkehittäminen ja uudelleenorganisointi. Valmiiksi asia ei tämän ideoinnin pohjalta toki aivan tullut, mutta eipä maailma tule yleensäkään. Työ oli hyvä esimerkki opiskelijoille myös siitä, mikä on tyypillisen tutkimus- tai kehitysprojektin loppupäätelmä eli mitäpä muutakaan kuin toive joulupukille: tarvittaisiin lisää tutkimusta, eli siis rahaa ja resursseja näiden esitettyjen ideoiden testaamiseen ja mahdolliseen käyttönsaattamiseen.

Samu Palander
Yliopettaja
SeAMK Ruoka